

Kaikki lähtee kotoa

Opas lapsuudenkodista itsenäistyvän nuoren asumisen tukemiseen

Koonnut: Sanna-Mari Jokinen

Johdanto

Nuorten arjen ja asumisen valmiudet ovat olleet viime aikoina paljon esillä. Toisaalta ollaan sitä mieltä, että nuorten itsenäisen elämän eväät ovat toisinaan hyvin laihat ja kotoa saatavat eväät itsenäiseen elämään eivät ole riittävät. Tämä on varmasti totta joidenkin nuorten kohdalla, mutta todettakoon samaan hengenvetoon, että valtaosan kohdalla asuminen ja arki sujuvat mutkattomasti.

Tämä opas on suunnattu kasvattajille, joilla on tai jotka työskentelevät itsenäistymisikäisten nuorten kanssa sekä itsenäistyvälle nuorelle itselleen. Tietopaketti antaa eväitä keskustelulle ja arjen taitojen harjoittelulle lapsuudenkodissa tai muussa tähän rinnastettavassa paikassa. Taidot ja tiedot auttavat nuorta sopeutumaan uuteen elämäntilanteeseen sekä helpottavat asumisen alkuun pääsyä, kun hän tuntee hallitsevansa ja tuntevansa tietyt arjen perusasiat. Asumisen alkutaipaleen onnistumisella on suuri vaikutus nuoren myöhempään elämään ja oman elämäntilanteen tunteeseen.

Tämä opas on tuotettu osana Nuorten asunnottomuuden ennaltaehkäisyhankkeen (2012 – 2015) materiaalikonaisuutta.

SISÄLLYS

1. Mitä omaan kotiin muutto tarkoittaa?.....	3
2. Mitä ovat asumisen taidot?	4
3. Millä rahoittaa itsenäinen eläminen?	5
4. Mitä tulisi muistaa muuton kynnyksellä?	6
5. Tunnetko vuokralaisen oikeudet ja velvollisuudet?.....	7
6. Miten asua itsenäisesti yhdessä?	8
7. Mistä saa apua ongelmatilanteissa?	10

Kaikki lähtee kotoa

1. Mitä omaan kotiin muutto tarkoittaa?

Monesti kysytään, että milloin on sopiva aika muuttaa pois lapsuudenkodista? Oikeaa vastausta tähän ei ole, sillä nuoret ovat hyvin yksilöllisiä tässä asiassa. Paras hetki aloittaa itsenäiseen elämään valmistautuminen on silloin, kun se nuoresta itsestä tuntuu hyvältä ja ajankohtaiselta.

Ennen kotoa muuttoa olisi hyvä käydä rehellisiä keskusteluja nuoren kanssa siitä, mitä kotoa muutto tarkoittaa ja mitä häneltä tämän jälkeen odotetaan. Tärkeää on pohtia myös sitä, onko nuori oikeasti valmis muuttamaan pois kotoa ja miten osaavaksi nuori tuntee itsensä arjen asioissa. Itsenäisesti asumaan muuttaminen on paljon muutakin kuin oma kämpä ja sohva.

Oleellisia kysymyksiä tähän ajankohtaan ovat:

- Millaisia vastuita ja velvollisuuksia itsenäinen elämä tuo mukanaan?
- Onko nuori valmis muuttamaan pois kotoa? Miten se ilmenee?
- Hallitseeko nuori miten hyvin eri elämänalueitaan?
- Miten nuori hoitaa velvollisuuksiaan esim. kotona tai koulussa?
- Miten nuori toimii erilaisissa ongelmatilanteissa ja millaisia ongelmanratkaisutaitoja hänellä on?
- Miten nuori hallitsee siisteyden tai ruoanlaiton?
- Miten nuori hallitsee talouttaan?
- Osaako nuori lukea laskujen yksityiskohtia?
- Omaako nuori nettipankkitunnukset ja osaako nuori maksaa laskuja verkkopankissa?
- Millaisia hankintoja tarvitaan omaa kotia varten?
- Miten ja millaiseksi nuoren päivärutiinit muotoutuisivat?
- Miten nuori suhtautuu yksin olemiseen ja yksinäisyyteen?
- Mikäli nuori sairastuu tai tarvitsee muuten pikaista apua, kenen puoleen hän voi kääntyä?

Kaikki lähtee kotoa

2. Mitä ovat asumisen taidot?

Asumisen taidot ovat osa arjen taitoja ja niitä ei täysin kyetä erottamaan toisistaan. Tavoitteena on hallita sellaisia arjen kokonaisuuksia ja asioita, jotka mahdollistavat turvallisen, asunnon kunnon säilyttävän ja naapurisopua ylläpitävän elämäntyylin.

Asumisen ja arjen taitoja voi ja kannattaa miettiä sekä harjoitella etukäteen. Asumisen ja asumiseen liittyviä taitoja voidaan katsoa olevan:

- Kyky ylläpitää tasapainoista taloutta ja kyky säästää äkillisten menojen varalta
- Erilaisten asioiden hoitaminen (esimerkiksi asumiseen liittyvien laskujen säännöllinen maksaminen, hakemusten täyttö, varattujen aikojen käyttäminen ja peruminen)
- Kodinhoitoon liittyvät asiat (esimerkiksi säännöllinen siivous, pyykkihuolto, ruuanlaitto)
- Kodin huoltotyöt (esimerkiksi säännöllinen lattiakaivojen ja hajulukkojen puhdistus, liesituulettimien suodattimien, sulakkeiden vaihto, silikonisaumojen tarkistaminen, palovaroittimen toimivuus ja huolto)
- Ennaltaehkäisevä toiminta (esimerkiksi pesukoneita ei jätetä yksin päälle, hanat ja sähkölaitteet suljetaan käytön jälkeen, wc- pönttöön ei laiteta ruokaa eikä muuta tavaraa, asunnon kuntoon liittyvistä epäkohdista ilmoittaminen taloyhtiön huoltoon)
- Asunnossa käytettävien sähkölaitteiden ja vettä sisältävien tavaroiden, tai laitteiden kunnon seuraaminen (esimerkiksi vialliset sähkölaitteet korvataan uusilla)
- Toimivat naapurisuhteet
- Järjestyssääntöjen noudattaminen ja taloyhtiön tiedotteiden lukeminen.

Kaikki lähtee kotoa

3. Millä rahoittaa itsenäinen eläminen?

Iso osa itsenäistä asumista ja elämää on tasapainoinen taloudenhallinta. Onnistunut taloudenhallinta on puolet onnistunutta asumista ja siksi näitä kahta asiaa ei voi erottaa toisistaan. Onkin tärkeää, että nuoren kanssa mietitään realistisesti sitä, millä nuori rahoittaa asumisensa ja elämisensä?

Asumisen talouteen kiinteästi liittyviä kysymyksiä:

- Millaiseen asuntoon nuorella on varaa?
- Millaisia tuloja nuorella on tai tulee olemaan? Onko osa säännöllistä tuloa? Onko tarvetta lisätulolle? Mistä se saadaan?
- Millaisia välttämättömiä kuluja nuorella tulee olemaan?
- Paljonko nuorelle jää rahaa kuukaudessa muihin, omiin kuluihin?
- Miten toimitaan, jos nuoren rahat eivät riitä itsenäiseen asumiseen?
- Avustavatko vanhemmat joissakin hankinnoissa tai kuluissa? Millaisella summalla?
- Onko nuorella velkaa? Mistä se on tullut? Olisiko lainanoton voinut välttää jotenkin? Miten?
- Mitkä ovat luottotiedot ja mitä niiden menettämisestä seuraa?

Kustannuksia aiheuttavia asioista kannattaa alkaa seuraamaan jo hyvissä ajoin ennen muuttoa omaan kotiin. Monesti nuorelle tulee yllätyksenä se tosiasia, että esimerkiksi vessapaperi tai vesi maksaa.

Taloudenhallinnan tueksi internetistä kannattaa tulostaa budjettilaskuri. Sen avulla on helppo seurata tuloja ja menoja sekä saada kokonaiskäsitys talouden pyörittämisestä.

Omat luottotiedot voi tarkistaa osoitteesta:

<https://www.omatieto.fi/luottotiedot/Aloitus.jpf>

Kaikki lähtee kotoa

4. Mitä tulisi muistaa muuton kynnyksellä?

Muuttoon liittyy paljon muistettavaa ja suunniteltavaa. On hyvä miettiä ajoissa, mitä kaikkea muuttoa varten pitää valmistella ja mistä pitää huolehtia? Kun asiat on suunniteltu ja aikataulutettu hyvissä ajoin, välttää viime hetken paniikin. Tällöin asiat sujuvat joustavasti.

- Minne kaikkialle tulevasta muutosta tulisi ilmoittaa? Miten? Mistä lomakkeet löytyvät?
- Tarvitaanko kotivakuutus? Miksi? Mitä se kattaa? Milloin sen pitää astua voimaan?
- Mitä kaikkea pitää etukäteen varata tai hankkia muuttopäivää varten?
- Mistä saa avaimet? Maksavatko ne jotain?
- Mikä on asunnon muuttotarkastus? Miksi sellainen pitää tehdä?
- Kuka vastaa palovarointimen asennuksesta ja huollosta?
- Mitä sopimuksia tarvitaan, jotta voin katsoa televisiota tai käyttää tietokonetta?
- Mikä on pois muuttosivous? Kenen vastuulla se on?
- Pitääkö pois muutosta ilmoittaa jonnekin?

Voit etsiä muuttoon liittyvää lisätietoja internetistä hakusanalla: ”muuttajan muistilista”.

Kaikki lähtee kotoa

5. Tunnetko vuokralaisen oikeudet ja velvollisuudet?

Nuoren kanssa tulisi keskustella siitä, mihin kaikkeen itsenäinen vuokrasopimus oikeuttaa ja velvoittaa. Vuokrasopimus on virallinen dokumentti, joka sitoo sekä nuorta että vuokranantajaa. On tärkeää tietää esimerkiksi siitä, mitä on hyvä vuokratapa ja millaisiin vaatimuksiin vuokralaisen ei tarvitse suostua vuokrasopimuksen puitteissa? Tärkeää on myös tiedostaa se, mitä tapahtuu, jos näitä velvollisuuksia jollakin tavalla laiminlyö?

Nuoren kanssa kannattaa pysähtyä miettimään ainakin seuraavia kysymyksiä:

- Millaisia velvollisuuksia nuorelle lankeaa vuokrasopimuksen kirjoitushetkellä?
- Miten näistä velvollisuuksista selviää?
- Vuokratessaan asunnon, tietääkö nuori mistä kaikesta hänen oletetaan huolehtivan ilman erillistä sopimusta?
- Millaisia oikeuksia nuorella on vuokralaisena suhteessa vuokranantajaan?
- Mitä nuori voi omassa kodissaan tehdä, mitä ei? Miten kovalla esimerkiksi musiikkia voi kuunnella, jotta se ei häiritse muita?
- Onko nuori vastuussa myös vieraidensa tekemisistä?
- Miksi kirjallinen vuokrasopimus on tärkeä?
- Mitä siinä kysytään ja miten se täytetään?
- Millaisista erillisistä sopimuksista tai ehdoista tulisi mainita vuokrasopimuksessa (esim. lumenluonti- tai talonmiehen vastuut)?
- Millaisissa tilanteissa asunnon vuokrasopimuksen voi irtisanoa vuokralainen, entä vuokranantaja?
- Voidaanko nuori häätää asunnostasi? Mitä se tarkoittaa?

Internetistä hakusanoilla: ”vuokralaisen oikeudet ja velvollisuudet” sekä ”vuokrasopimuksen tekeminen” löytyy paljon aiheeseen liittyvää tietoa.

6. Miten asua itsenäisesti yhdessä?

Kerros- ja rivitalossa asuminen on itsenäistä asumista, mutta se tapahtuu fyysisesti lähellä muita. Näin ollen muiden huomioiminen ja yhteisten toimintaperiaatteiden noudattaminen, on tärkeää, jotta sopu ja asumisviihtyvyys säilyisi.

Järjestyssääntöjen olemassaolosta, hyvästä naapuritavasta ja muiden huomioimisesta on tärkeää vaihtaa muutama sana. Nuorilla, jotka ovat asuneet esimerkiksi omakotitalossa, on toisinaan vaikea ymmärtää järjestyssääntöjen painoarvoa. On paljon mukavampi elää sovussa välittömässä yhteisössä kuin silmätikkuna taloyhtiössä. Vastuu omasta ja muiden viihtymisestä on meillä jokaisella.

- Mitä järjestyssäännöt ovat?
- Keitä ne koskevat?
- Miksi niitä tulee noudattaa?
- Millaisia seuraamuksia niiden rikkomisesta voi tulla?

Järjestyssäännöistä voi etsiä lisätietoja Internetistä tai kysellä niistä isännöitsijältä.

Huoneiston siivous ja huolto ovat tärkeitä tehtäviä, joihin vuokralainen sitoutuu vuokrasopimuksen tehdessään. Paitsi, että se vaikuttaa nuoren omaan viihtyvyyteen ja hygieniatasoon, se vaikuttaa myös suoraan asunnon kuntoon ja arvoon. On tärkeää, että nuori ymmärtää, että asunto on hänellä lainassa ja hän on vastuussa toisen omaisuudesta. Tarvittaessa nuori voi joutua korvamaan aiheuttamansa laiminlyönnit ja asunnon arvon alenemiseen liittyvät, itse aiheutetut, kulut. Laiminlyönnit muun muassa näissä asioissa välittyvät nopeasti myös muihin asuntoihin esimerkiksi tuholaisongelmana tai hajuhaittoina.

Keskustele nuoren kanssa ainakin seuraavista asioista:

- Miksi viikkosiivouksesta on tärkeä huolehtia?
- Miksi roskia ei voi kerätä parvekkeelle vaan ne pitää viedä erilliseen jätekatokseen?
- Voiko turhan sohvan jättää jätekatokseen vai pitääkö se viedä itse kaatopaikalle?

Kaikki lähtee kotoa

- Entä jos ikkuna on rikki tai vessanpönttö valuttaa vettä? Mitä silloin pitää tehdä?
- Miten vuokralainen voi edesauttaa paloturvallisuutta asunnossaan?
- Voiko huoneen seinän maalata omin päin vai tarvitaanko siihen lupa? Keneltä?

Näihin asioihin ja erilaisiin huoltoon liittyviin seikkoihin kannattaa tutustua etukäteen jo kotona asuessaan. Isännöitsijältä ja vuokranantajaltasi saat vastuunjako taulukon, josta näkee, mitkä huoltotyöt kuuluvat vuokralaiselle ja mitkä taloyhtiölle.

Lisää tietoa löytyy internetistä hakusanoilla: ”huoneiston tavanomainen kuluminen”.

Kaikki lähtee kotoa

7. Mistä saa apua ongelmatilanteissa?

Nuoren kanssa on tärkeää käydä läpi myös niitä kysymyksiä, että mitä, jos kaikki ei menekään niin kuin on suunniteltu? On luonnollista, että eteen tulee pulmia ja itsensä tuntee avuttomaksi. On olemassa monia tahoja, jotka voivat auttaa. Oleellista on kuitenkin se, että apua pyydetään ja sitä haetaan ajoissa ennen kuin asiat ja ongelmat alkavat kertaantumaan.

- Mitä, jos nuorella ei olekaan rahaa vuokraan tai ruokaan?
- Mikä on laskujen tärkeys- ja maksujärjestys?
- Entä jos avaimet jäivät asuntoon sisälle?
- Entä jos yksinäisyys ahdistaa?
- Mitä jos nuori ei jaksa hoitaa velvollisuuksiaan ja on vetäytyvä?
- Mistä tällöin voi hakea apua?

Nuorta kannattaa kannustaa olemaan yhteydessä esimerkiksi vanhempiinsa tai muihin läheisiin aikuisiin. Apua saa myös kaupungin etsivältä nuorisotyöltä, sosiaalitoimesta, vuokranantajalta tai mahdolliselta asumisneuvojalta mikäli sellainen taloyhtiössä on.

Tärkeimmät asumiseen liittyvät ”hätnumerot” kannattaa etsiä nuoren kanssa yhdessä valmiiksi kännykkään tai muistitaululle. Tällaisia numeroita ovat ainakin: yleinen hätänumero, poliisi, huoltoyhtiön, isännöitsijän, vuokranantajan ja mahdollisen asumisohjaajan yhteystiedot.

Vaikeuksien hetkellä on hyvä muistaa, että asioita ei aleta tekemään nuoren puolesta vaan tuetaan ja autetaan häntä tarvittaessa. Nuori saattaa tarvita kannattelua ja tukea jonkin aikaa ja tällöin sekä kannustaminen että uskon valaminen on tärkeää. Yhtä tärkeää on antaa myönteistä palautetta pienistä onnistumisista ja asioiden eteenpäin saamisesta.

Tutustu myös www.nal.fi/asumisen-abc

